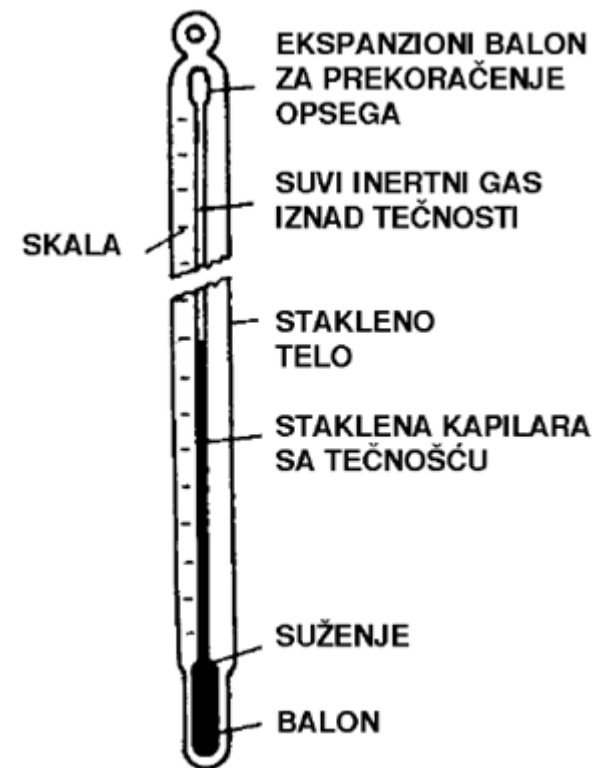
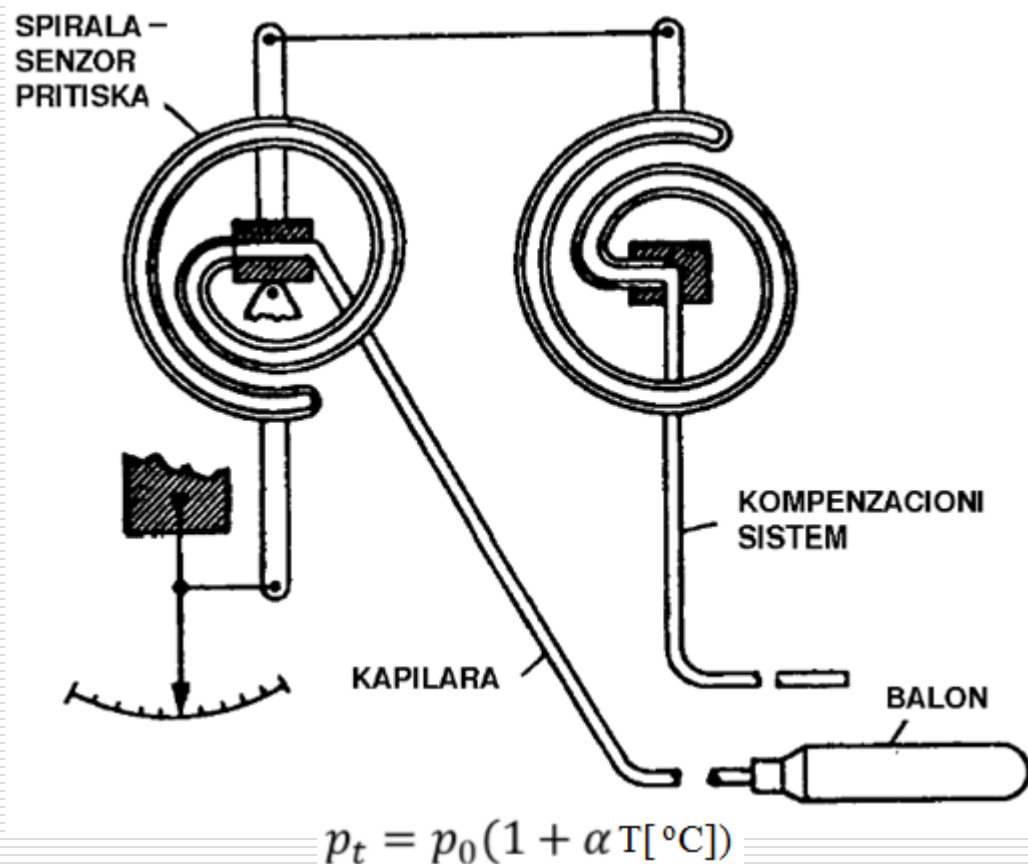

SENZORI TEMPERATURE

Merenje temperature

Ekspanzioni termometri

$$V_t = V_0(1 + \alpha T[^\circ\text{C}] + \beta T^2[^\circ\text{C}] + \dots)$$

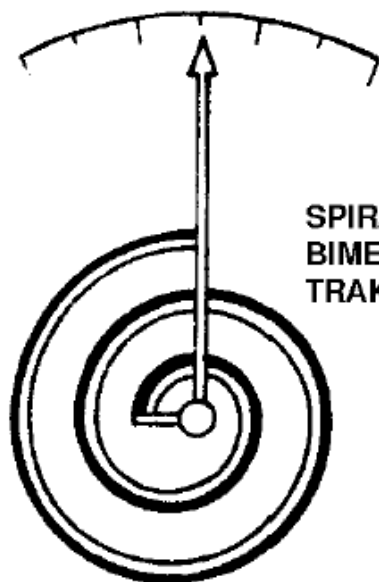
Bimetalni termometri

NEZAGREJANA
BIMETALNA
TRAKA

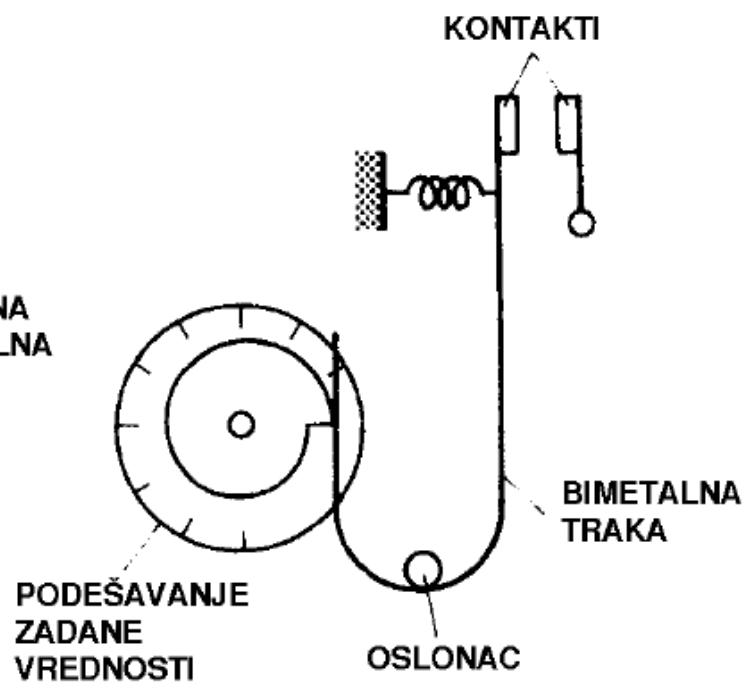
ZAGREJANA
BIMETALNA
TRAKA

a)

SPIRALNA
BIMETALNA
TRAKA

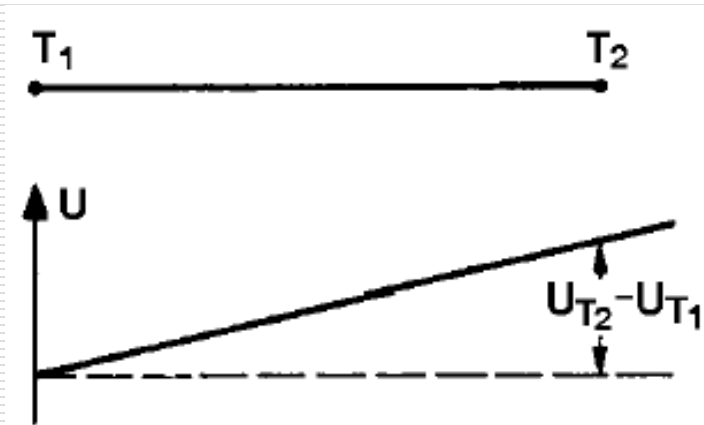
b)

c)

Termoparovi termoelektrični potencijal

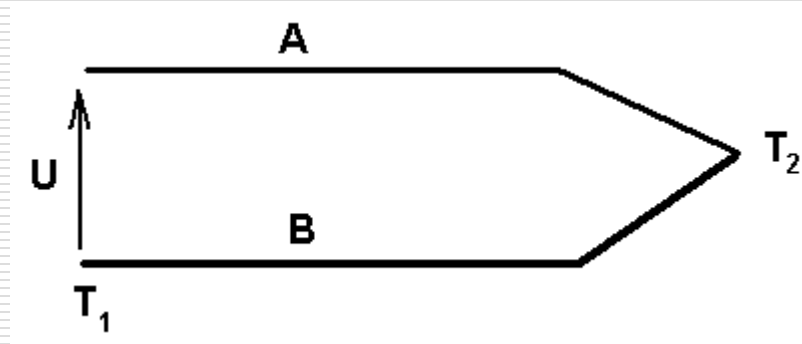
$$dU = KdT$$

$$U_{T_2} - U_{T_1} = \int_{T_1}^{T_2} KdT$$

$$U_{T_2} - U_{T_1} = K(T_2 - T_1)$$

Termopar

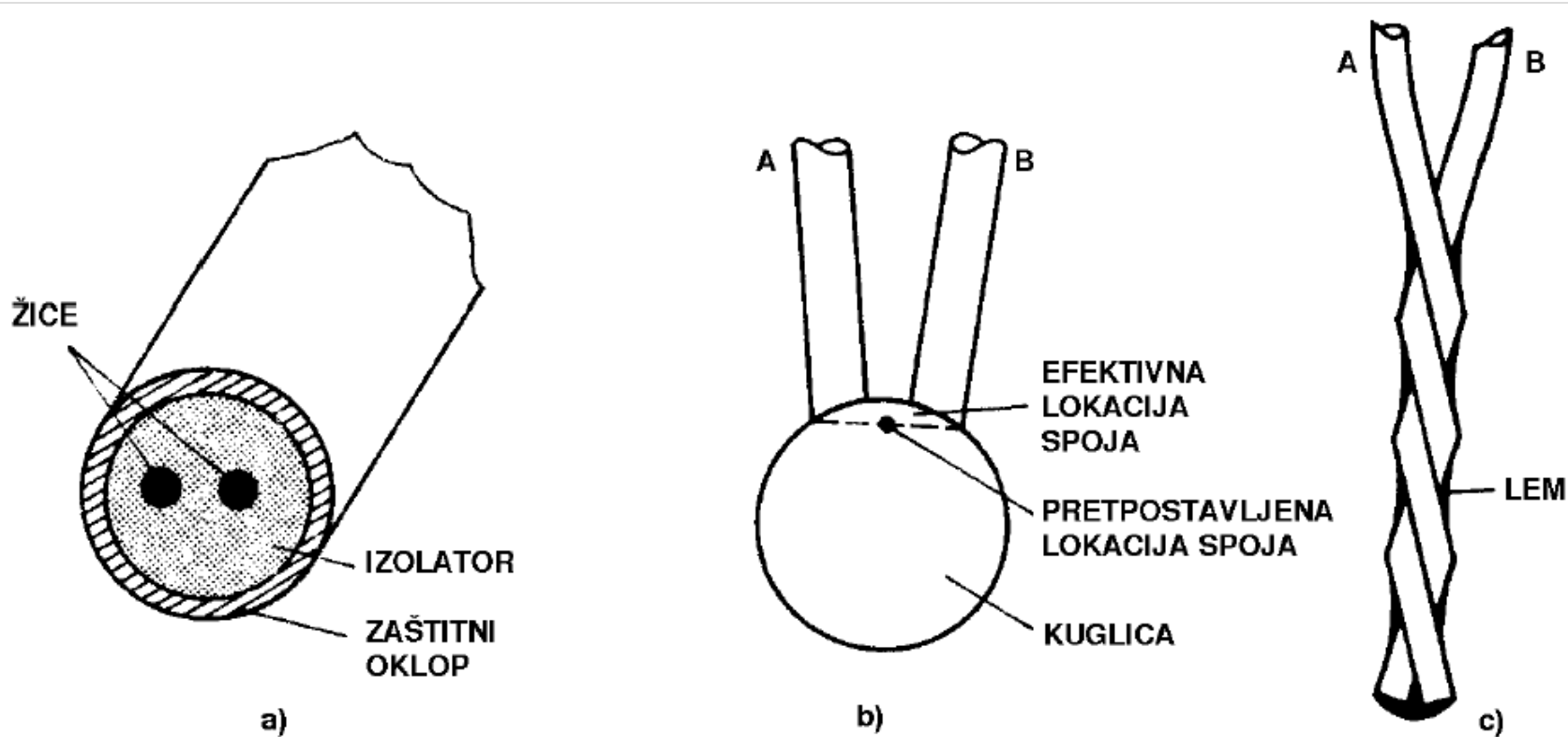
- ☐ A i B različiti materijali
- ☐ T_1 hladan kraj
- ☐ T_2 topao kraj
- ☐ $U = K_B(T_2 - T_1) - K_A(T_2 - T_1) = \alpha(T_2 - T_1)$

Termoelektrični niz materijala u odnosu na platinu

MATERIJAL	$\mu\text{V}/^\circ\text{C}$	MATERIJAL	$\mu\text{V}/^\circ\text{C}$	MATERIJAL	$\mu\text{V}/^\circ\text{C}$
Bizmut	-72	Živa	0,6	Bakar	7,6
Konstantan	-35	Ugljik	3	Volfram	8
Nikl	-16,4	Aluminijum	3,5	Molibden	12
Kobalt	-15,2	Kalaj	4,2	Gvožđe	18,5
Alumel	-12,9	Olovo	4,4	Nihrom	25
Potaša	-9	Tantal	4,5	Hromel	28
Rodijum	-6,4	Srebro	6,5	Antimon	47
Paladijum	-5,7	Zlato	7,3	Germanijum	300
Natrijum	-2	Cink	7,5	Telur	500
Platina	0	Kadmijum	7,5	Selen	900

TIP	KOMERCIJALNI NAZIV	MAKSIMALNI OPSEG °C	MAKSIMALNA TEMPERATURA (KRATKOTRAJNO ZAGREVANJE)	PRO- SEČNA OSET- LJIVOST μV/°C	KARAKTERISTIKE RADNE SREDINE I OGRANIČENJA U UPOTREBI
T	Bakar/konstantan	–200 do 350	600	40,5	Slabo korozivna i redukovana atmosfera. Vakuum ili inertna atmosfera. Prisustvo vlage.
J	Gvožđe/konstantan	0 do 750	1 200	52,6	Redukovana atmosfera. Vakuum ili inertna atmosfera. Ograničena upotreba na visokim temperaturama zbog pojačane korozije. Ne preporučuje se za niske temperature
E	Kromel/konstantan	–200 do 900	1 000	67,9	Korozivna ili inertna atmosfera. Ograničena upotreba u vakuumu i redukovanoj atmosferi.
K	Kromel/alumel	–200 do 1250	1 370	38,8	Inertna atmosfera, bez korozija. Ograničena upotreba u vakuumu i redukovanoj atmosferi. Nije dozvoljena upotreba u sumpornoj atmosferi.
S	Platina– 10%rodijum/platina	0 do 1450	1 760	10,6	Korozivna ili inertna atmosfera. Dozvoljena samo kratkotrajna upotreba u vakuumu. Zaštitni oklop samo keramički. Moguća upotreba u metalnim i nemetalnim parama. Ove karakteristike iste su za tip S, R i B.
R	Platina– 13%rodijum/platina	0 do 1450	1 600	12,0	
B	Platina– 30%rodijum/platina- 6%rodijum	0 do 1700	1 800	7,6	

Konstrukcija termoparova

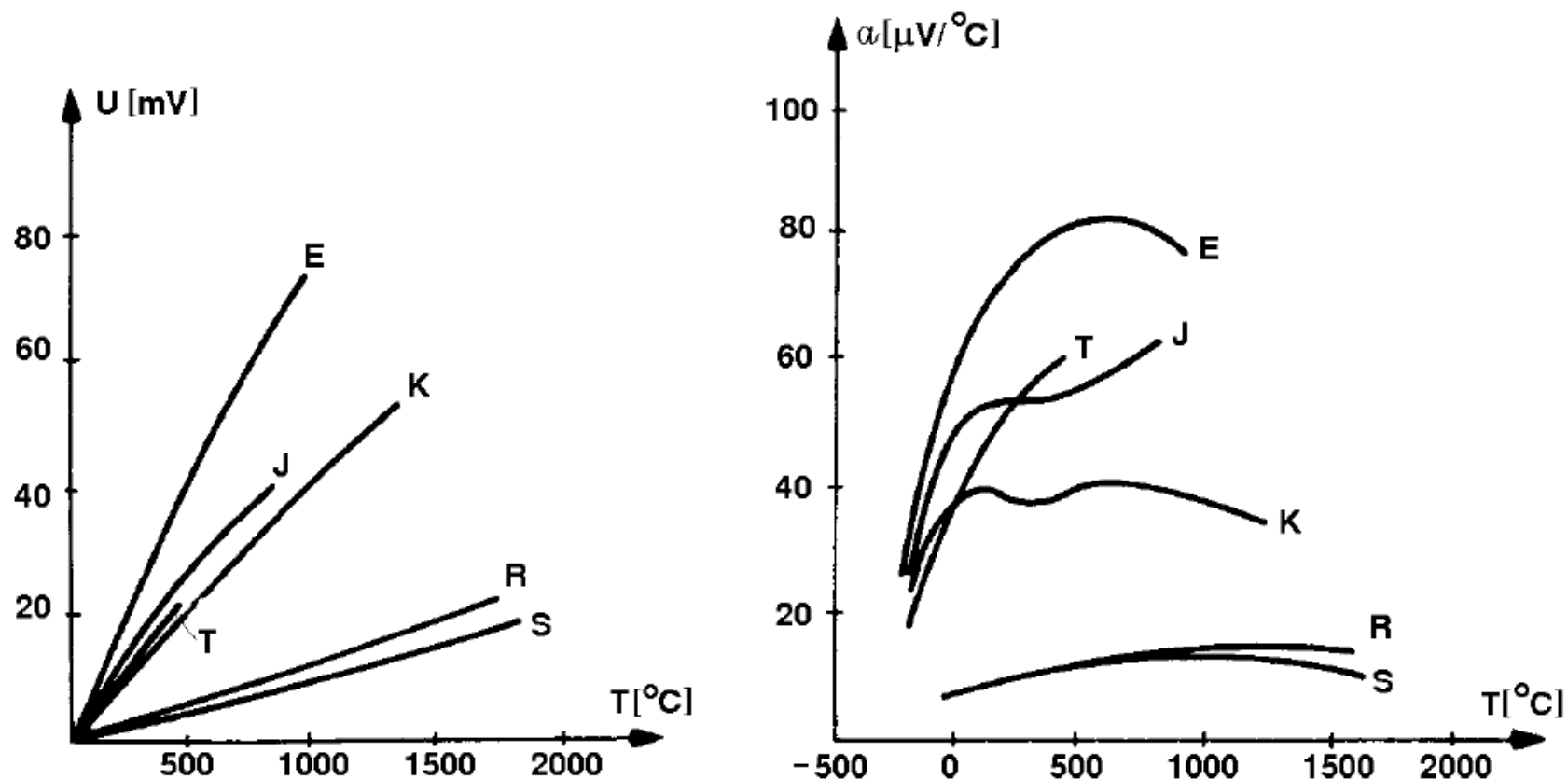

Načini spajanja

- ☐ Zavarivanje topljenjem
- ☐ Lemljenje
- ☐ Potapanje u živu ili rastopljen metal
- ☐ Lemljenje za treći metal
- ☐ Pričvršćenje stezaljkom ili trakom

Statičke karakteristike termoparova

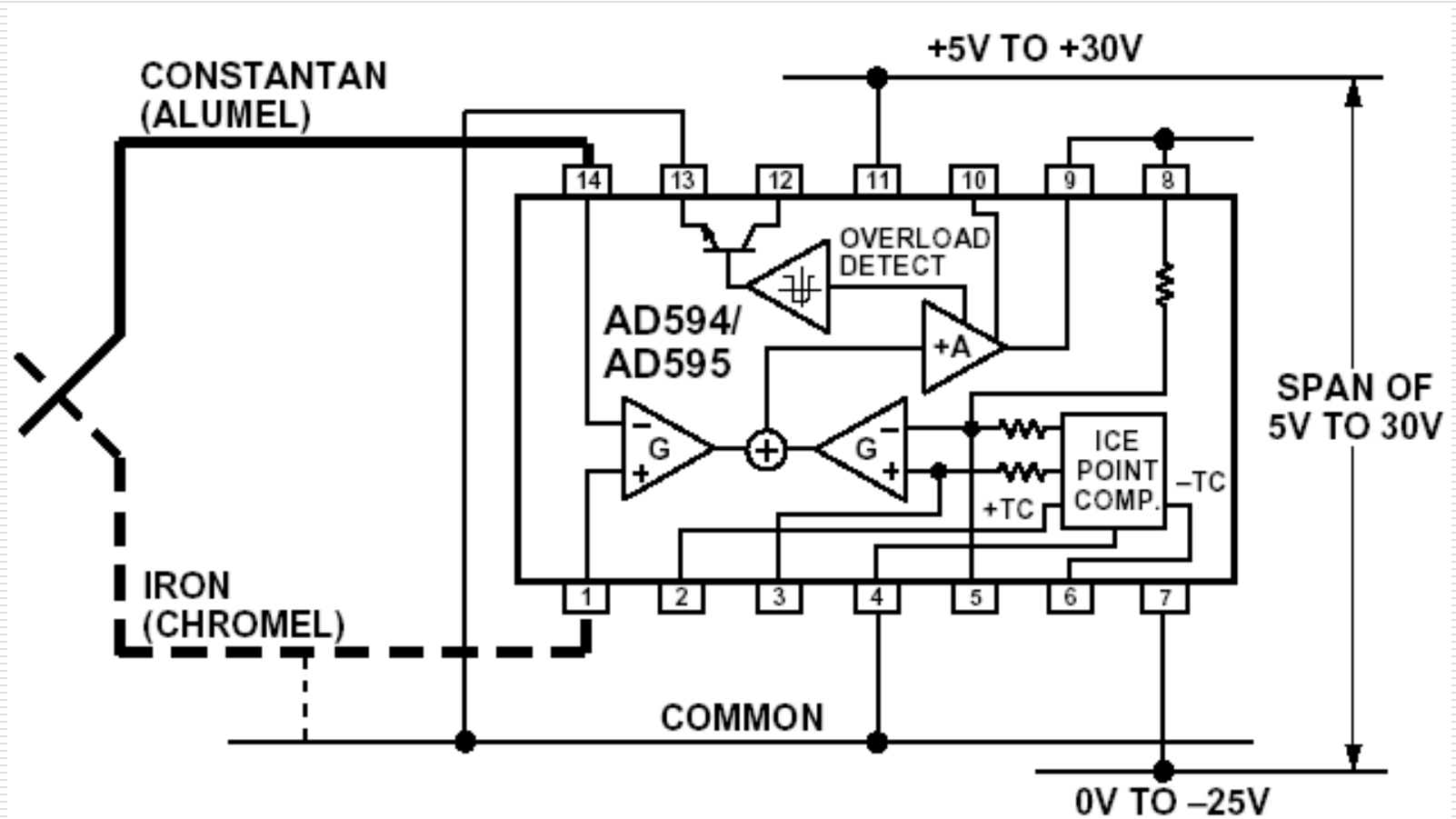

Karakteristike termopara

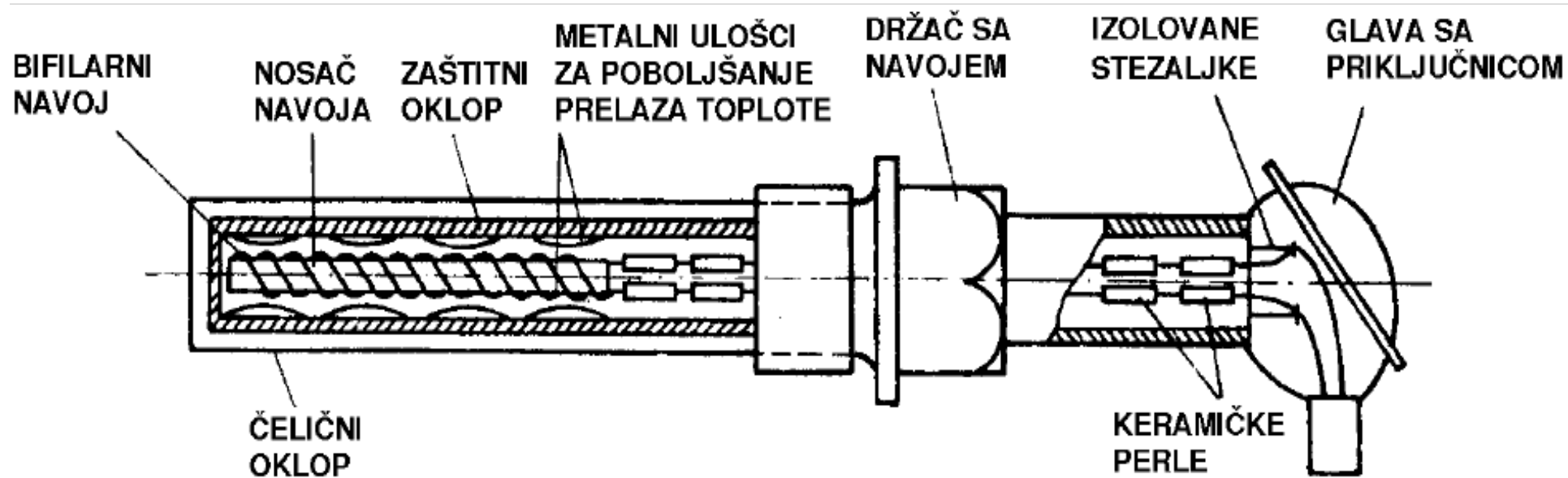

- ☐ Aktivan senzor
- ☐ Vrlo mali izlazni napon
- ☐ Nelinearna statička karakteristika
- ☐ Meri razliku temperatura
- ☐ Kompenzacija hladnog kraja
- ☐ Parazitni termospojevi

Transmitter za termopar

Otpornički senzori temperature

Karakteristika metalnog termootpornika

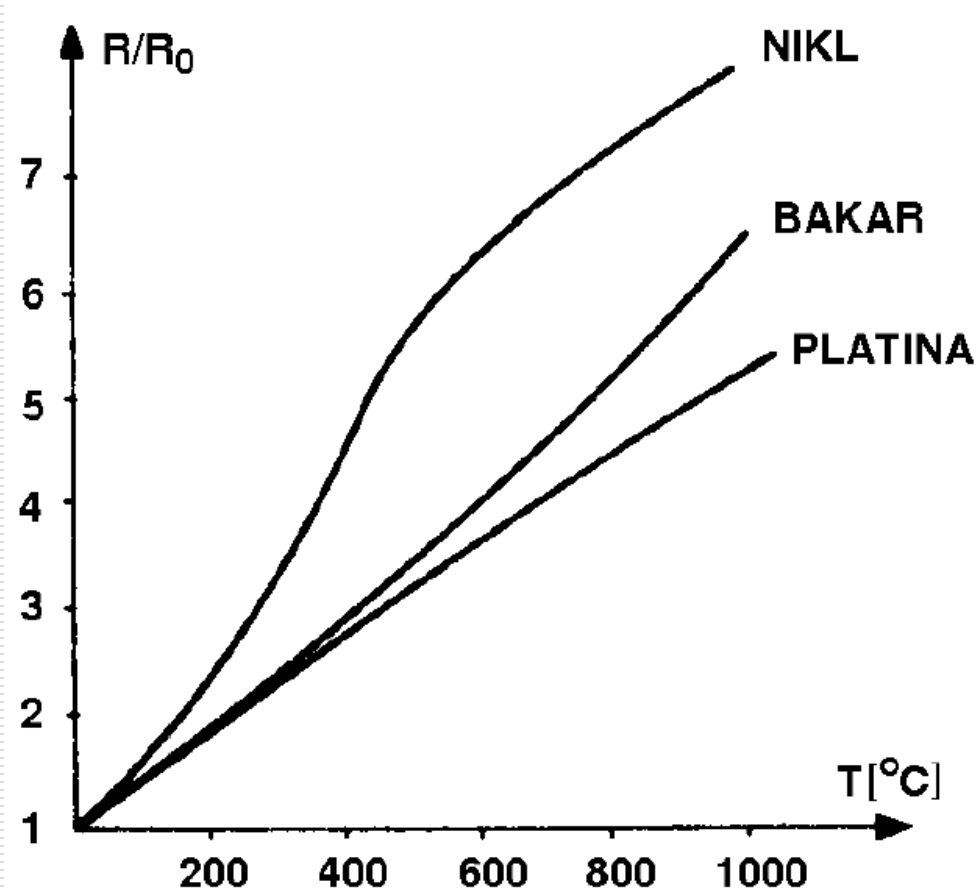

- ❑ Karakteristika se aproksimira polinomom 20-og reda
- ❑ U praksi se obično uzimaju prva tri člana

$$R_T(T) = R_0 + R_0 \alpha \left[T - \delta \left(\frac{T}{100} - 1 \right) \frac{T}{100} - \beta \left(\frac{T}{100} - 1 \right) \left(\frac{T}{100} \right)^3 \right]$$

Materijali za metalne termootpornike

- ☐ Platina Pt
- ☐ Nikl Ni
- ☐ Bakar Cu

Karakteristike platine

- ❑ Čistoća 99.999%
- ❑ $\rho = 0.1 \mu\Omega\text{m}$
- ❑ $\alpha = 0.00392 \text{ } 1/^{\circ}\text{C}$
- ❑ $\beta = 0$ za $T > 0$; $\beta = 0.11$ za $T < 0$
- ❑ $\delta = 1.49$
- ❑ Opseg -260 do $+650^{\circ}\text{C}$ max 1500°C
- ❑ Pt100 i Pt1000

Karakteristike nikla i bakra

□ Nikl

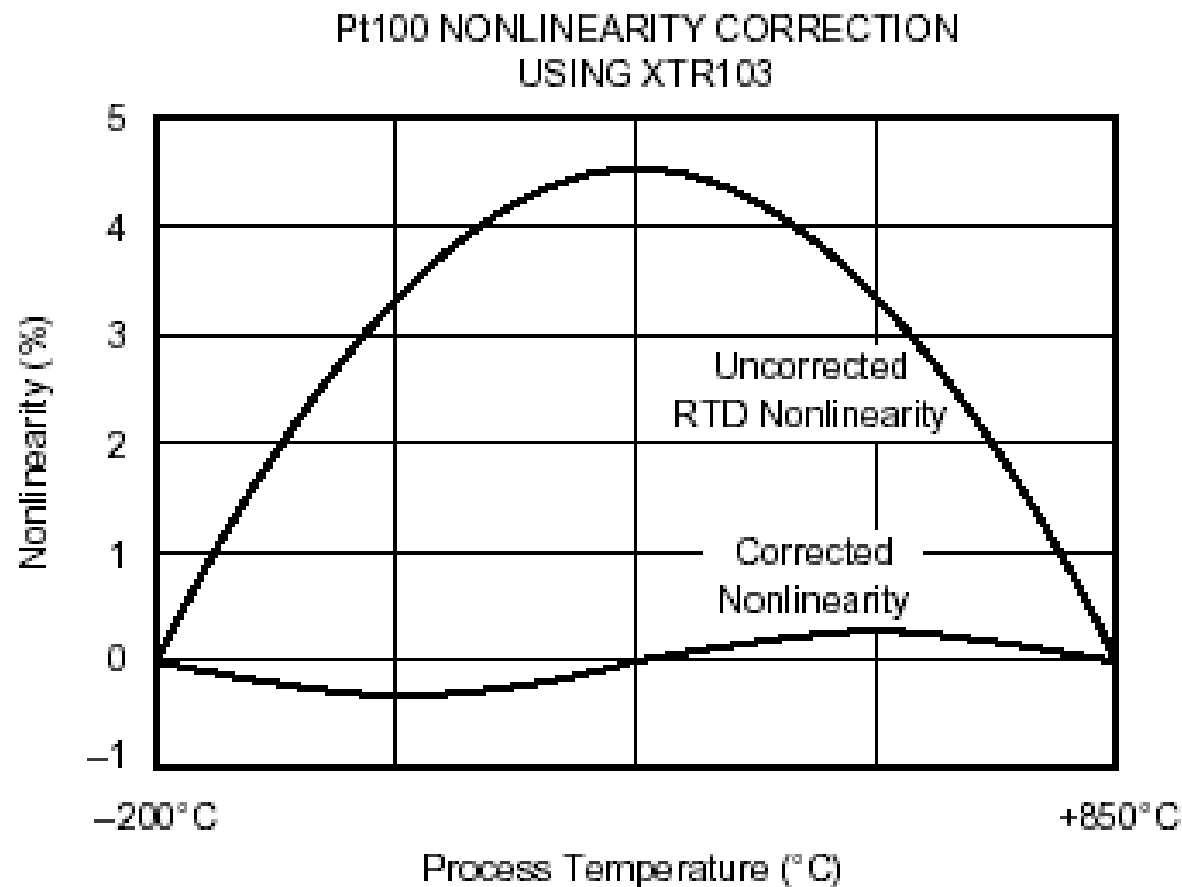
- $\rho = 0.128 \mu\Omega\text{m}$
- $\alpha = 0.00586 \text{ } 1/^{\circ}\text{C}$
- Opseg -50 do +250°C max 430°C

□ Bakar

- $\rho = 0.017 \mu\Omega\text{m}$
- $\alpha = 0.0042 \text{ do } 0.0427 \text{ } 1/^{\circ}\text{C}$
- Opseg -50 do +180°C max 260°C

Linearnost transmitera

Primer izračunavanja otpotnosti dužine kabla

- Poprečni presek kabla – 0.5mm^2
- Otpornost: $0.0017\Omega\text{mm}^2$ po m
- Dužina kabla 100m
- Materijal kabla: bakar
- $R = 6.8\Omega$
- Otpor od 6.8Ω kod PT100 odgovara promeni temperature od 17°C

Spoj termootpornika i transmitera

☐ Dvožični:

- Greška usled otpornosti provodnika

☐ Trožični:

- Kompenzacija otpornosti provodnika, ali sve tri žice moraju biti isti provodnici, iste dužine

☐ Četvorožični:

- Dve žice služe za "napajanje" termootpornika, na njima dolazi do pada napona
- Dve žice služe za merenje napona na samom termootporniku, kroz njih ne teče struja pa nema ni pada napona